

tral sempre que es troba davant vocal, tingueren decisiu paper les dissimilacions entre nasals, de la mena de *N'Andreu, Na Maria* > *l'Andreu, la Maria*.

Fins en cat. or. hi ha certes petites comarques, molt conservadores on s'ha mantingut una amplitud d'ús popular quasi tan gran com a les Illes. A Claret (Serra de Pinós) m'explicaven «l'Auliverada de *N'Artal* és de *N'Artal* de Palau» (1964); a Sta. Coloma de Farners, si bé en la part guillera del terme, em deien «*N'Iglésies* volia fer un carril per portar fusta», parlant de Ca *N'Iglésies* de Santa Creu d'Horta, 1972. En el País Valencià és ben sabut que *En, Na*, han desaparegut enterament de la llengua col·loquial, i només troben un refugi en la toponímia. Però en les comarques més conservadores no es tracta solament de la toponímia major ni del masculí; *Mas de Na Cabanes* a Traiguera (maestr., 1961); la *Séquia N'Antoni* a Xeraco, la *Casa d'En Jeroni* a Xeresa; i sobretot força abundant a Ontinyent i pobles veïns: *Casa N Tomàs, Casa N Tadeo*.

Una especialitat de les Illes és l'ús per anomenar qualsevol accident toponímic, i especialment roques grosses, moltes al llarg de la costa. *Na Vermeia, Na Baldriüxa*. També traslladat al caràcter d'introduïdor de noms propis d'animals: «jo llaurava amb *En Vermei* i amb *En Banya-enrevoltada* / ---». En el Rosselló alguns fan una estranya combinació de *l' + en*. «Hi havia dos treballadors: l'Antonet, i *l'en Jaume*: eren casats tots dos ---»; «Hi ha *l'en Miqueló*, l'Anton de Peirestortes, / en Jaumetó de Bou, qu'estima a beure sec / ---»; «No cal pas que a la Font del Gat / hom vingui per agafà 'l gat!», escrit «firmat per *L'En Serrano*», Saisset (*Catal. del Ross.*, 71, 91, 185).

¹ En port. antic potser hi hagué quelcom d'això, car en va quedar alguna resta petrificada. En la toponímia n'aplega alguns testimonis J. da Silveira, *RLus.* xxxv, 106-11, com *Aldeia de Nacomba* < DOMINA COLUMBA. En el S. XIII s'usava contreta en el terme de respecte *minhana* < *minha dona* «nobre senhora», de vegades, però, usat irònicament, per escarn: «chamava-mi '*minhana velha jududancua*'» (terme obscè grosseríssim), Rds. Lapa, *Ctgas. d'Escarnho*, 75.18, p. 717. — ² En *BDLC* VII, 408, es dona *En jove!* com a propi de Mallorca i sobretot de Palma. Però s'esmenta un *En clavell* ---! en cançons pop. urgellenques del S. XVI.

Enac, V. enagar

ENADIR, ant. 'afegir', de l'hispano-llatí *INADDERE, derivat d'ADDERE id. □ *1.ª doc.*: *enadir* en els *Usatges* (primera meitat del S. XIII).

Des de ben antic va tenir la concurrència d'*afegir* en el mateix sentit i sembla haver estat eliminat a la primera meitat del S. XV; una variant *anadir*, que suposa un canvi de prefix, apareix des del S. XIV: «Ligs són a *enadir*, si justa novitat de plets o requer» (*Usatges*, p. 53); «--- si [lo pare], en son testament, o en pleyt denant Jutge, l'apella fill, e no y *enadeyx* 'natural'» (*CostTort.*, p. 294); en Llull, *Arbre de*

Scièn.; *anadir* en doc. 1341 de Tortosa: «açò sia a coneguda dels jutges --- *anadin* emperò quel dit veguer --- deja anar totes nits a la dita guayta» (*BABL* XI, 418-9); en 1365 (*Parl. Corts, NCl.* XIX-XX, p. 29); *enadir* en 1361 (*Ll. de Priv. de Catí, BSCC* xv, 198); «Los turchs *anaden*, a les sues, altres dues batalles» (*Curial* III, 210). Sembla haver existit també una variant *enadre* segons el següent exemple d'un document del S. XIV o XV: «Nos en Rodrigo Archabisbe e Pabordre de Tarragona ... declaram, *enadem* e volem...» (Macabich, *Feudalismo*, 66; però en un altre passatge *enadim*, p. 69).

És mot exclusiu de les llengües hispàniques: ¹ cast. *añadir* (ant. *eñadir, eñader, añader, i añedir*, que es va emprar en els Ss. XVI-XVII, i és avui vulgar en molts llocs), port. ant. *anadir, enadir, enader* (avui *acrecentar*). Les formes castellana i portuguesa suposen una base *INNADDERE, que fou evidentment el resultat d'una falsa anàlisi d'INADDERE, percebut com a un derivat d'un *NADDERE (veg. *DÇEC* I, 225b12). En llatí *INADDERE no sembla haver-se documentat abans de 1015, quan trobem *inatemus* en un document lleonès d'aquell any (evidentment forma deguda a la ultracorrecció de la sonorització romànica, *MPI-dal, Orig.*, p. 248).²

DERIV.: *Enadiment* o *anadiment*, ant. [*CostTort.*; Llull; doc. 1336 de Solsona]: «no gos --- negunes images d'auzells ne altres *enadiments* e sobreposít fer a les vestidures» (*BCEC*, 1905, 155.36); cf. *addiment* un cop usat per Llull, veg. *ADDICIÓ*; *enadent*, emprat com a adj. en un text antic (*AlcM*). — J. G.

¹ El judeo-fr. *anader, enader* pot ser hispanisme; pel que fa al roms. *innädi* 'unir', 'afegir', malgrat de la curiosa i extraordinària semblança, i a despit de totes les aparençes, no té res a veure amb *INADDERE, car es deriva de l'eslavisme *nadǎ* 'aliment, menjar'. — ² Meyer-Lübke dona en *REW*, 4329 com a forma catalana *anater*, del qual, com afirmà Moll (*AORBB* II, 1929, 63) no s'ha trobat comprovació.

ENAGAR, ant. 'incitar, instigar, induir', 'animar a fer una cosa', mot només català i estrictament medieval, d'origen incert; probablement del ll. *INDĀGĀRE* 'perseguir (un animal)', 'seguir la caça, o un fet poc conegut, pels seus rastres', que des de la idea de 'empaitar' pogué passar a 'fer avançar, encoratjar'; o bé, canviant d'aplicació, en lloc de dir-se de la caça passà a aplicar-se als cans i als caçadors. □ *1.ª doc.*: en moltes fonts de c. 1270-80 (en documents, i en obres de Llull, Desclot, Jaume I, *RMa.*, *VidesR*).

«Pus lo fet del comte de Fox an volgut menar a lur volentat, que els digats e-ls *enaguets* que en aqueix fet degen Nós e vós ben servir», doc. reial de 1284 (Reglā, *El Valle de Aran* Ss. XIII-XIV, p. 11); «façe manament als hòmens de Cubels que aemprasen aquel terme: per què en P. de Palau ne jau en dues colpes: la una com los gità de possessió, e l'altra per tal com los *enagave* que no aturasen¹ tro al pont d'Alòs», «*enegà* lo comte que no blandés en neguna re los hò-